

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник наукових праць

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

ВИПУСК 10

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Рівненського державного гуманітарного університету

Рівне – 2002

ББК 81 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії. Збірник наукових праць
А 43 Рівненського державного гуманітарного університету.
4 Вип.10. – Рівне: РДГУ, 2002. – **190**
УДК 811.161.2

У збірнику вміщені статті з проблем українського мовознавства науковців, аспірантів кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету та науковців інших вишів. Основні теми поданих публікацій стосуються актуальних питань синтаксису і лексикології, словотвору та лінгвістики тексту.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів.

Редакційна колегія:

Головний редактор **Шульжук Каленик Федорович**,
 доктор філологічних наук, професор,
 зав. кафедри української мови
 Рівненського державного гуманітарного університету,
 дійсний член Академії наук вищої школи України

Заступник головного редактора **Шевчук Степан Іванович**,
 кандидат філологічних наук, професор, директор Інституту
 мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Бойко В.Г.**, доктор філологічних наук, професор кафедри фольклористики Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
2. **Вихованець І.Р.**, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу історії і граматики української мови Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Галич О.А.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української літератури Луганського державного педагогічного університету.
5. **Голомб Л.Г.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ужгородського державного університету.
6. **Гуйванюк Н.В.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
7. **Давидюк В.Ф.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри фольклористики Волинського державного університету ім. Лесі Українки (м. Луцьк).
8. **Денисюк І.О.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Волинського державного університету ім. Лесі Українки (м. Луцьк).
9. **Дунасвська Л.Ф.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри фольклористики Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
10. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української мови Донецького державного університету.
11. **Зелінська Л.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
12. **Іваницька Н.Л.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського.
13. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
14. **Поліщук Я.О.**, доктор філологічних наук, доцент, зав. кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
15. **Радишевський Р.П.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
16. **Турган О.Д.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Запорізького державного університету.
17. **Удалов В.Л.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Волинського державного університету (м.Луцьк).
18. **Чирков О.С.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри теорії літератури Житомирського державного педагогічного інституту ім. І.Я.Франка.

Упорядники: Якимчук О.І., Кузьмич О.О.

Друкується за рішенням Вченої ради
 Рівненського державного гуманітарного університету
 (протокол №9 від 26 квітня 2002 р.).

*За точність і грамотність публікацій відповідають автори.
 Рукописи не рецензуються і не повертаються.*

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12
 Рівненський державний гуманітарний університет
 (вул. Остафова, 31, кафедра української мови)

ISBN 966-72-81-04-9

© Рівненський державний гуманітарний університет

3. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова. – К.: Наук. думка, 1987.
4. Курс сучасної української літературної мови. Т.ІІ. Синтаксис / За редакцією Л.А.Булаховського. – К.: Рад. шк., 1951.
5. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови. – Тернопіль, 2000.
6. Украинские народные думы. – М.: Наука, 1972.

Summary

In clause the status of designs with direct speech in the texts of Ukrainian national story is considered. The results of researches have testified that the named structures act by style feature of these products, besides they carry out specific stylistic of function as units of the maximum language order.

УДК 81'367.335

Світлана Давнюк

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОЇ СТРУКТУРИ ПРЕДИКАТИВНИХ ОДИНИЦЬ У СКЛАДНИХ КОНСТРУКЦІЯХ З СУРЯДНІСТЮ І ПІДРЯДНІСТЮ

У синтаксисі основною одиницею виміру і розчленування простих, елементарних складних, багатокомпонентних складних речень прийнято вважати предикативну одиницю, що дорівнює простому двоскладному чи односкладному реченню.

Оскільки складні конструкції з сурядністю і підрядністю (СКСП) є однією з центральних моделей складних поліпредикативних речень, то вважаємо, що специфічні особливості СКСП можна дослідити ґрунтовніше, з'ясувавши формальні ознаки предикативних одиниць, які є їхнім будівельним матеріалом.

Формально-граматична особливість сурядно-підрядних речень полягає в тому, що, як мінімум, три предикативні одиниці, поєднуючись сурядним і підрядним зв'язками, органічно входять до складу однієї конструкції і функціонують як одне ціле.

В основному варіанті моделі СКСП здебільшого реалізуються структури, у яких на зовнішньому рівні членування поєднані предикативні одиниці, що становлять прості і складнопідрядні речення з різною будовою підрядної частини.

Аналіз внутрішньої будови таких простих речень свідчить, що вони майже у 70% випадків являють собою повні двоскладні речення. Наприклад: *За лісом широкі поля поволі й лагідно спускалися вниз, і віз усе котився вузькою нев'їждженою дорогою, що бігла кривулькою поміж озиминою до села.* (М.Коцюбинський); *Я засинаю під грізні вигуки нічної грози, і вві сні мені мариться, що я лечу на тому вигнутому луком осокорі, лечу понад землею, а в мене за плечима спалахують блискавки, мов крила* (Є.Гуцало).

Однак зустрічаються предикативні одиниці, у яких відсутні присудок або підмет. Наприклад: *Вдивлялися в зоряне небо, але нічого там не могли помітити, хоч журавлиний клекіт ставав усе виразнішим* (А.Шиян); *Садибка – зелений рай, а в ньому Єва з зеленими очима, з ліліями, які придумав* (В.Підмогильний); *Щастя їй не в тім, щоб мати свободу, а в тім, щоб боротися за неї, і не так словом, як ділом* (П.Загребельний). Нерідко використовуються еліптичні речення: *В повітрі дощ, і гречка пахла тепло, немов розлився бурштиновий дощ* (М.Рильський).

Щодо повноти/неповноти предикативних одиниць складнопідрядного речення, що входить у СКСП, то тут теж помічаємо деякі особливості. Як правило, головне речення в складнопідрядному являє собою повне двоскладне речення. Саме таких речень зафіксовано нами в 2,5 рази більше, ніж неповних у складних конструкціях з сурядністю і звичайною підрядністю.

Наприклад: *І тоді я в розпачі кричу, і знову слів не чути, і лише я один на світі знаю, що казав своїм деревам у цей час* (Я.Гоян); *Читав він тихо, мов розмовляючи до себе, і його шепотіння сипалось по кімнаті, як шумливий сніг* (В.Підмогильний).

У структурі ж підрядної частини функціонують і повні, і неповні предикативні одиниці, хоча більше (майже у 2 рази) повних речень. Так, у реченнях *Багато хто вже прорікував посуху і неврожай, і люди з тривогою дивились на білясте, злиняле небо, через яке звільна котилось день при дні розпечене, сліпуче сонце* (Б.Антоненко-Давидович); *Чаплі могли теж схопити рибку, але рибка все ж таки любила підпливати до берега і слухати, про що розповідають пташки* (О.Іваненко) підрядні частини – це повні двоскладні предикативні одиниці. У реченнях *Невимушене зав'язалась розмова, і Галя призналась, що справді плакала* (О.Гончар); *Вода – як окріп, нагрілась за день, а Мальва любить воду студену, щоб проймала* (В.Земляк) підрядні компоненти становлять неповні речення. Неповні речення найчастіше з'являються за рахунок пропуску спільного підмета та необхідності реалізації значень дієслова-присудка.

Речення з неповними предикативними одиницями зустрічаються в СКСП з підрядними означальними і з'ясувальними. І оскільки такі підрядні функціонують майже в усіх різновидах СКСП, то зрозуміло, що серед цих конструкцій трапляються речення, у яких предикативні одиниці, особливо підрядні, є неповними.

Наприклад: *Йдучи поряд з Сергієм, вона усміхається очима, устами, і відчуває він, що всміхається не йому...* (О.Гончар); *Від інших вона чула, що любов є, і сама знала, що є, але не могла зрозуміти, як можна покинути того, кого любиш, поїхати невідомо куди, невідомо чого...* (Г.Тютюнник); *А поруч сонце, якому моляться, і можу обняти його, як брата* (В.Підмогильний); *Данило має в душі велику віру, а в очах оте, що одні зуть наївністю, а другі поезією* (М.Стельмах).

Здебільшого неповними є також підрядні частини складнопідрядних речень, приєднаних за допомогою порівняльних сполучників на внутрішніх рівнях членування в СКСП, наприклад: *В багні блискали рейки, а над головами, мов ребра кістяка,*

прогиналися під вагою землі цвілі цямрини (П.Панч); Бог загострив мені позір, і я вгледів усі неправди, всю ненависть, злобу й лютість, що розлились по землі, як дике море (В.Підмогильний); Пані привели зегармістра на гетьманську вечерю, не питаючи мене, і я мав ще подивуватися, бо за столом пан Ціпріан вже не видавався ні карликом, ні недомірком, вивищувався, як і всі, сидів на лавці, мов на постаменті, чорний і прекрасний, як диявол (П.Загребельний).

Майже у 35% конструкцій з сурядністю і однорідною супідрядністю, з сурядністю і послідовною підрядністю на внутрішніх рівнях членування зафіксоване функціонування предикативних одиниць як двоскладних повних речень. Проте найтиповішим для складних конструкцій з сурядністю і підрядністю є одночасне функціонування двоскладних і односкладних речень, де одна предикативна одиниця повна, друга – неповна. Це насамперед стосується конструкцій з сурядністю й послідовною підрядністю (майже 35%), з сурядністю і неоднорідною супідрядністю (майже 30%). Більшість таких структур серед конструкцій з сурядністю, подвійною супідрядністю і послідовною підрядністю, з сурядністю, неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю. І це цілком закономірно, оскільки дані моделі найбільш об'ємні і вимагають у мінімальних структурах не менше 4-х, 5-ти, 6-ти предикативних одиниць. Тому в них активно функціонують двоскладні/односкладні, повні і неповні речення, наприклад: *Повільні пастухи з порожніми (бо весь припас з'їли за день) полотняними торбами за спиною йшли позад череди, прогрібаючи босими міцними ногами широкі борозди в золотому пилі, а їхні малі підпаски жваво пров'юшувалися поміж корів і закручували хвости то тій, то іншій, щоб знала, в якій двір завертати, хоч корови знали й самі, мало не підстрибом кидаючись до своїх господинь, що ждали їх з дійницями в руках, готових визволити своїх маньок і лисок від солодкого тягаря молочного (П.Загребельний); Він спершу подумав, що то дельфін, а по тілі вирішив, що моряки з “Буревісника”, і не став за ними стежити, бо мав важливі справи (М.Трублаїні); Руда, мов оберемок осіннього віниччя, Секлета тримає в руках довгий мотузок, а на мотузку – червона корова, в якій один ріг – догори, а другий – донизу (Є.Гуцало).* Як видно з наведених прикладів, поєднання повних і неповних речень в СКСП забезпечує природність у виразі думки і почуттів.

Отже, у внутрішній структурі СКСП переважає тенденція одночасного функціонування двоскладних і односкладних, повних і неповних речень.

Аналіз предикативних одиниць, які виявляються в СКСП, щодо наявності/відсутності другорядних членів речення засвідчує, що для багатьох різновидів даної моделі характерне поєднання поширених і непоширених предикативних одиниць. Так, у реченні *Я охоплюю обома руками березку, і притуляючись вухом до неї, але вона мовчить, бо ще не розмірзся під корою сніг, ще мертво в лісі (М.Стельмах),* яке є чотирикомпонентною складною конструкцією з сурядністю і однорідною супідрядністю, три предикативні одиниці є реченнями поширеними, одна – непоширена. Рідко трапляються конструкції, у яких усі предикативні одиниці є реченнями непоширеними.

Наприклад: *Вони брали, бо я давав, а я давав, бо сам вимушений брати* (П.Загребельний); *Поїзд рушив, а він замислився, бо їхати передумав* (П.Панч).

Переважає більшість СКСП (майже 70%) характеризується поширеними предикативними одиницями. Наприклад, у реченнях *На небі раптом замутило, загуло, неначе сосновий ліс на вітрі, а чорна хмара так швидко росла й бігла, що можна було слідкувати за нею очима* (І.Нечуй-Левицький); *Дика груша облита білим молоком, і в тому пахучому білому молоці, що стиха пінилося, бджоли неначе киплять* (Є.Гуцало) спостерігаємо наявність різних другорядних членів речення, причому вони, як бачимо, розміщені в будь-яких частинах і компонентах СКСП. Отже, внутрішній структурі СКСП притаманна тенденція до поширеності частин та компонентів другорядними членами речення.

Дослідження внутрішньої будови предикативних частин у складних конструкціях з сурядністю і звичайною підрядністю показує, що предикативні частини можуть бути ускладненими та неускладненими. Однак, за нашими даними, серед структур цього різновиду більшу частину становлять неускладнені предикативні одиниці (60%).

Серед зафіксованих нами способів ускладнення СКСП переважає введення однорідних членів речення. Причому вони можуть вводитися як у частини, поєднані сурядним зв'язком на зовнішньому рівні членування, так і в блок підрядних: *Нас віками мордували, палили і різали, кидали і гноїли в концтаборах, морили голодом і розстрілювали державність, втоптували в землю і забороняли мову, а ми відроджуємося, живемо, ростемо і дужчаємо, воскресемо з вічності і сяємо на світовому небозводі іншим народам, бо маємо незнищенне начало – освіту* (Я.Гоян); *Десь пізніше людину будуть гартувати і суспільні стосунки, і труд, і боротьба, але ті пісні, що співали мати над колискою малій дитині, ніколи в житті не забуваються* (А.Малишко); *Дядько стояв на пагорбі, і вся його постать була оторочена назусібіч жовтуватим світлом обрамлення, і, може, через те, коли всміхався той дядечко, щось таке чудне робилося, сміялися і зморшки біля очей, і очі, і вуса, і все його кругле обличчя* (В.Шевчук); *Ніч, насуваючись, жене нас вперед, де скоро-скоро вже вона грякне, ударить вітром, спалахне неоновими синіми спалахами хмар, поєднає небо і землю ланцюгами блискавиць, і в хаосі тьми та зблисках електричних розрядів, у грандіозних таїнствах ночі почнеться могутня робота природи, робота одвічна, прадавня, що і людині щоразу навіває думки про щось предковічне і про прийдешнє також* (О.Гончар). Рідше трапляються структури з такими ускладнюючими елементами:

1) відокремленими означеннями, наприклад: *Знесилений, пригнічений, я опускаюся на землю, і вона дає мені своє тепло, що зігріває, відроджує до життя* (П.Загребельний); *Ліс теж чорний, голий-голісінький, поздіймав догори похмуре гілляччя рук, ніби хоче зловити промені, а вони проливаються крізь його діряві пальці* (Є.Гуцало); *А на серці стоїть тиха світла радість, навіяна пахощами молодій трави, лісу, сонця, і стає сумно, що ця радість може незабаром закінчитись* (М.Івченко);

2) відокремленими обставинами: *Біля семафора прогув гудок паровоза, і з-за повороту швидко виринув поїзд, не збавляючи ходу, наче збирався без зупинки проскочити станцію (Іван Ле); Я розумію, що хитрую сам із собою, та повагавшись, біжу до греблі, над якою тихо шумлять розсунуті в боки верби (М.Стельмах); Спершу вона соромилась своїх сліз, але, помітивши, що ніхто на неї не звертає уваги, що ніхто не співчуває, і не розраджує, вона втратила відчуття сорому, бо сльози їй зараз були потрібні (Є.Гуцало); Кілька днів носило нас, поливаючи водою, підкидаючи вгору, шпурляючи в безодні, і навкруги вставали грізні водяні стіни, що погрожували поховати в собі корабель і людей (Ю.Яновський);*

3) відокремленими додатками: *Не знаю чому, але мати моя завжди вболівала над долею наймичок, убогих дівчат, особливо тих, що виходять заміж у чужу сторону (М.Стельмах); Україна прагне стати членом Євросоюзу, і сьогодні активно налагоджуються економічні стосунки з усіма розвиненими країнами світу, особливо з європейськими (З газети); Він залюбки принижувався перед законом, і перед королівським іменем, і навіть переді мною, бо я мав королівський лист, але водночас робив це з високою гідністю і гордістю, аж мене брали завидки (П.Загребельний);*

4) уточнюючими словами: *Трохи далі, праворуч, де місце було не заселене, по підгір'ю кучерявився лісок, а ліворуч, на осонні, синім квітом цвіли чебреці (І.Цюпа); І тільки тут, у цьому садку, де завжди пахне спілими яблуками, я почувую себе щасливим, і тільки тут я розумію, яке чудове життя (Є.Гуцало);*

5) вставними та вставленими словами та реченнями, наприклад: *Малі діти, страшно уявити, які ледь починали ходити, пірнали як риби, а їхні матері спокійно спостерігали за тим, що відбувається (З журналу); Десь тут велися розкопки на валах, і люди п'ють воду з княжої криниці (струмочок-джерельце прозоро відзіркує під горою), а на узвишші є місцина, що в народі зветься: Золотий Тік (О.Гончар); Два мої джури насилу встигали за мною, мабуть, дивуючись, куди так квапиться пан сотник (бо вже я не був військовий писар, а лише чигиринський сотник після ганебної торішньої ординації), а я й сам не зміг би сказати, яка незнана сила мене підганяє, хоч і відчував ту силу вельми (П.Загребельний); Із заходу понад старим, певно, ще довоєнним кукурудзищем (з-під снігу тільки деінде стирчали поламані зчорнілі стебла) майже над самою землею тягло хмари, котрі, як здавалося мені, пахли димом, і сонце в прогалинах між ними ледь прозірало крізь холодну імлу – жовте, похмуре, сліпе (Г.Тютюнник); Павло запропонував полковнику й Уласу переночувати в нього, а на ранок він сам одвезе їх, але Василь Іванович легко довів господарю, що, по-перше, він не може ждати, а по-друге, хоче їхати додому без Павлова (Ю.Яновський);*

6) звертаннями, вигуками: *Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки смутно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись (Леся Українка); Дарма! Не жаль мені, що молодого згину, а жаль – о, лютий жаль, що пропаду даремно (Леся Українка).*

Іноді зустрічаються СКСП з декількома ускладнюючими елементами. Так, у реченні

Хай це, можливо, і не найсуттєвіше, але ти, дитино,

Покликана захищати своїми долоньками

Крихітну свічечку букви “і”, а також:

Витягнувшись на пальчиках,

Оберігати місячний серпик букви “є”,

Що зрізаний з неба разом з ниточкою.

(І.Малкович)

наявні вставне слово “можливо”, звертання “дитино”, відокремлені обставини “*витягнувшись на пальчиках*”.

Трапляються СКСП, які містять у собі пряму мову автора чи героїв, загальна структура таких сурядно-підрядних конструкцій при цьому не порушується. Наприклад: *Я дуже радію, що мій тато живий і здоровий, чого і нам бажає, а далі мою радість підмиває сміх, бо читається те, що є в кожному листі: А передайте ще поклон до самої сирій землі моєму близькому родичу Гнату, синові Данила, що тримає Оляну, дочку Петра з Микитівського подвір'я (М.Стельмах); Вони були радянські люди, – сказав генерал, – і я, що народився на Волзі, схиляюсь перед їх красою, бо тільки красиві люди могли виховати таких дітей на Дніпрі (О.Довженко); І забувають матері й сестри про синів і братів, що у визвольній боротьбі свої голови покладали й підносять маленьких дітей на руках високо, понад голови юрби, і кажуть: “Дивіться, це той, що нам виборює волю, – це гетьман” (Б.Лепкий).*

Таким чином, особливості внутрішньої структури предикативних одиниць у складних конструкціях з сурядністю і підрядністю, які виявляються на зовнішньому і внутрішньому членуваннях, полягають в одночасному функціонуванні повних і неповних, поширених і непоширених речень. Предикативні частини в СКСП можуть бути ускладненими й неускладненими. Серед ускладнюючих засобів у СКСП найпоширенішими є однорідні члени речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. К.: Либідь, 1983. – 367 с.
2. Герман К. Структурно-семантичний аналіз складнопідрядних речень сучасної української літературної мови: Автореферат дисертації ... кандидата філологічних наук, Чернівці, 1973. – 54 с.
3. Загнітко А.П. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення /Теоретично навчальний комплекс/ Донецьк: ДонДу, 1984. – 204 с.

Резюме

Особенности внутренней структуры предикативных единиц сложных конструкций с сочинением и подчинением состоят в одновременном функционировании полных и неполных, распространенных и нераспространенных, осложненных и неосложненных, предложений. В роли осложняющих элементов наиболее часто выступают однородные члены предложения.

УДК 811.161.2'367.2

*Оксана Кузьмич***СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ РИТМУ
В ПРОЗОВОМУ ТВОРІ (НА ПРИКЛАДІ НОВЕЛИ
ОЛЕСЯ ГОНЧАРА “МОДРИ КАМЕНЬ”)**

Ритм у перекладі з грецької *rhythmos* означає розміреність, стрункість, а від *rhēō* – течу. Мовний ритм – це регулярне повторення подібних і зіставлених мовних одиниць, які виконують структуруючу, текстоутворюючу і ритмо-емоційну функції. Мовний ритм є одним із проявів фундаментальної закономірності природи, тобто її ритмічності. Ритм служить основою естетичної організації художнього тексту. Найбільшою мірою він виражений у віршовому мовленні, найслабше – у спонтанному діалогічному мовленні.

У формуванні ритму беруть участь усі можливі мовні засоби: звукові, інтонаційні, лексико-семантичні (ритмічні групи, створювані чергуванням наголошених і ненаголошених складів, різноманітні повтори, експресивні метафори, інтимізуючі займенники, обрамлення як художній прийом, дієслова-присудки зі значенням інтенсивної дії тощо).

Питання ритму художньої прози є одним із малодосліджених в українському синтаксисі і стилістиці. Поодинокі публікації зустрічаємо в наукових журналах, збірниках [3: 33; 2: 30]. Пояснити це можна тим, що порівняно з мовою поезії проза, на перший погляд, повністю вкладається в загальномовні норми. Ритм прози при такому підході ототожнюється з природним ритмом мови, він притаманний будь-якому стильовому різновидові прози. У прозі нема і не може бути подвійного поділу на рядки і на речення. Ідеться насамперед про принципи і характер об'єднання різних видів книжного і розмовного, усного і писемного мовлення, які зумовлюються вже не законами мови, а законами мистецтва, звуковим сприйманням зображуваного. Тобто, перш ніж виникне сюжет, оформиться задум, річ повинна “заслухати”, народитися в душі звуком, оформитися в “єдину мелодію”, подібно як у композитора виникає в уяві музичний твір [3: 33]. Як у складному синтаксичному цілому кожний наступний компонент продовжує і розвиває попередній, так і в єдиній мелодії прозового твору кожний наступний ритмічний крок визначається попереднім. Отже, ритмічні одиниці мови – це водночас і одиниці

ЗМІСТ

Розділ I. Теоретичні питання синтаксису

<i>Шульжук К.Ф.</i> Функціональні параметри складного речення у художньому стилі	4
<i>Беценко Т.П.</i> Особливості функціонування конструкцій з прямою мовою в українських думках	10
<i>Давнюк С.В.</i> Особливості внутрішньої структури предикативних одиниць у складних конструкціях з сурядністю і підрядністю	14
<i>Кузьмич О.О.</i> Синтаксичні засоби творення ритму в прозовому творі (на прикладі новели Олеся Гончара “Модри камень”)	20
<i>Ричагівська Ю.Є.</i> Специфіка засобів зв’язку складного речення в поетичному мовленні	24
<i>Шкарбан Т.М.</i> Експресивно-виражальні можливості конструкцій з однорідною супідрядністю	29
<i>Шульжук Н.В.</i> Загальнолінгвістичні проблеми опису українського діалогічного мовлення	34
<i>Щербачук Н.П.</i> Предикатні синтаксеми у структурі семантичного елементарного простого речення діалогічного мовлення	39

Розділ II. Семантика лексичних одиниць

<i>Кирилкова Н.В.</i> Семантичне поле компонента <u>верба</u> в українських фраземах та пареміях	48
<i>Крижановська О.М.</i> Назви на позначення ахроматичних кольорів в українській мові	52
<i>Сербіна Т.Г.</i> Мовні зміни в лексиці російської мови новітнього періоду (за матеріалами сучасних газет)	60
<i>Турик Л.Р.</i> Дієслово говорити (казати): перформатив чи дескриптив	64

Розділ III. Історія мови та лінгвістики

<i>Мандрик Н.В.</i> Лексика слов’янських мов як джерело вивчення духовної культури давніх слов’ян	70
---	----

Розділ IV. Аспекти досліджень у словотворі

<i>Гаврилюк Н.В.</i> Оказіональні прикметники-композиції у поетичному словнику неокласиків (словотвірний аспект)	74
<i>Степанова О.І.</i> До питання про структурно-функціональну одиницю словотворчого рівня	79

Розділ V. Лінгвістика тексту

<i>Богдан С.К.</i> Оказіональні звертання української епістолярії	86
<i>Войцешук Л.А., Мандрик Н.В.</i> Текст як об’єкт лінгвістичних досліджень	95
<i>Вокальчук Г.М.</i> Індивідуально-авторські юкстапозити в українській поезії 20-30 років ХХ століття	102
<i>Горожа нова С.О.</i> Кольороназви як елемент ідіостилю Миколи Хвильового	109
<i>Златів Л.М.</i> Проблема сприймання (розуміння) тексту та його структурно-сміслового аналізу в психолінгвістиці	115
<i>Ожигова О.В.</i> Особливості стилістики сучасної української драми.	121
<i>Смітюх Т.М.</i> Інтертекстуальність у релігійних текстах	127
<i>Соколовська С.Ф.</i> Взаємообумовленість текстових категорій зв’язності та дискретності	132
<i>Хом’як О.І.</i> Принципи ідіостилистичного аналізу художнього	

тексту	139
Розділ VI. Особливості говорів української мови	
Євтушок О.М. Модель і її мовленнєва реалізація: лексичний і семантичний аспекти	146
Мазяр В.П. Ареологія лексики народних промислів у західнополіських говірках української мови	149
Розділ VII. Проблеми мовної освіти	
Ковальчук Н.П. Питання взаємозв'язку синтаксису і пунктуації	154
Лещенко Г.П. Система вправ на збагачення мовлення учнів комунікативно значущою культурознавчою лексикою	157
Хом'як І.М. Питання методики орфографії в підручниках з української мови	167
Розділ VIII. Актуальні питання мовної культури	
Войцешук Л.А. Теорія формування комунікативно-мовленнєвих умінь у складних ситуаціях спілкування з точки зору функціональної культури мовлення	174
Олексієвець Л.С. Граматичні особливості ділових паперів	178
Відомості про авторів	183

Наукове видання

Актуальні проблеми сучасної філології

Мовознавчі студії

Збірник наукових праць

Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 10

Упорядкування та наукове редагування

Олександри Якимчук,

Оксани Кузьмич

Макет та комп'ютерна верстка

Андрія Слинька

Обкладинка

Олексія Литвина

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №9 від 26 квітня 2002 р.)

У збірнику вміщені статті з проблем українського мовознавства науковців, аспірантів кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету та науковців інших вишів. Основні теми поданих публікацій стосуються актуальних питань синтаксису і лексикології, словотвору та лінгвістики тексту.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів.

Макет, верстку, дизайн здійснено в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
(вул. Остапова, 31, кафедра української мови). Тел.: 26-17-79

Підписано до друку 15.05.2000. Гарнітура Times Roman Cyr.
Умов. друк. арк.. 19, 0. Наклад 200 прим.